

EAA 2020 VAM – BESZÁMOLÓ EGY VIRTUÁLIS NEMZETKÖZI RÉGÉSZETI KONFERENCIÁRÓL ÉS A MAGYAR RÉSZVÉTELÉRŐL

ANDERS ALEXANDRA¹

Magyar Régészet 9. évf. (2020), 3. szám, pp. 51–55.

A Magyar Régészet ez évi tavaszi számában jelent meg egy [beszámoló](#) az European Association of Archaeologists (EAA) 2020 augusztusában Budapesten megrendezendő 26. éves találkozójának előkészületeiről a szervezők tollából. Megírtuk, hogy a meghirdetett 220 szekcióra mintegy 2600 előadás és poszterjelentkezés történt – nagyon valószínű volt, hogy Budapesten rendezhetjük meg az EAA történetének második legnagyobb összejövetelét a 2018-as barcelonai 24. találkozó után; ám sajnos a járvány közbeszólt. A helyette virtuálisan megrendezett konferencia számos új tanulsággal és érdekességgel szolgált.

Március közepén minden megváltozott – a COVID-19 vírus megjelenése és a fertőzések rohamos számának emelkedése miatt karanténba kényszerült országunk és szinte egész Európa, a világ nagy részével együtt. Korábbi életünk átalakult, korábbi rutinjaink megszűntek, hirtelen minden bizonytalanná és kiszámíthatatlanná vált – és ebben helyzetben kellett felelős döntéseket hoznunk a jövőre vonatkozóan. Az EAA vezetősége és titkársága, folyamatosan egyeztetve a budapesti szervezőbizottsággal, április 21-én hozta nyilvánosságra határozatát, mely szerint 2020-ban a kialakult helyzetre való tekintettel nem lehet Budapesten a konferenciát megtartani és ehelyett 2022-ben kapjuk meg újra ezt a lehetőséget. Döntés született arról is, hogy 2021-ben Kiel, 2023-ban pedig Belfast fog otthont adni az éves találkozóknak.

Már ekkor körvonalazódott az a határozott szándék, hogy az EAA elnöksége és különösen elnöke, Felipe Criado-Boado mindent megtesz azért, hogy a 2020-as év ne legyen „elveszett év” az EAA életében. Május végén jelent meg az a nyilatkozat, mely kihirdette a megtalált megoldást és újtárra indult az EAA *Virtual Annual Meeting* (VAM) szervezése. Ennek előzménye volt, hogy a korábban jelentkezett szekciókból 150, az előadók közül pedig mintegy 1800-an vállalták, hogy készek ebben a szokatlan és újszerű, virtuális megoldású konferencián is bemutatkozni. Bár az élet megtorpant tavasszal egy pillanatra a pandémia miatt, de aztán a megváltozott keretek közt folyt tovább – és így megmaradt az igény is arra, hogy az aktuális kutatásokról tájékoztassák a szakmát, megvitassák az eredményeket.

EAA VAM – KONFERENCIA A VIRTUÁLIS TÉRBEN

Értelemszerűen ez a konferencia a már korábban kialakított tudományos keretek közt zajlott – megőrizte a jelmondatát: *Networking*, melyhez új logó társult (*I. kép*), nem változott az időpont, megmaradtak a fő témák és a hozzájuk kapcsolódó díszelőadások, valamint a Tudományos Bizottság tagjainak jelentős része is döntött, hogy folytatja munkáját és támogatja minden erejével a VAM sikeres megvalósítását. Az EAA éves találkozóinak egyre növekvő sikerének egyik oka az, hogy az emberek szeretnek egymással találkozni, ismerkedni, beszélgetni, vitatkozni, közösen felfedezni új helyeket a világban, együtt kávézni, sörözni, borozni, táncolni, és hosszan lehetne még folytatni. A VAM mindezekre az elvárásokra nem, vagy csak korlátozottan tudott lehetőséget biztosítani és így a találkozó tudományos sze-

1. kép. EAA 2020 VAM logo (Forrás: EAA2020 weboldal)

¹ ELTE BTK Régészettudományi Intézet. E-mail: anders.alexandra@btk.elte.hu

2. kép. Képernyőkép a megnyitó ünnepségről (Fotó: Wollák Katalin)

repe is hangsúlyosabbá vált. Ezt jól jelzi az is, hogy számos szervező határozott úgy, hogy szekcióját törli vagy halasztja a következő évekre. 180 előadó ezekből a megszűnt szekciókból mégis úgy döntött, hogy mindenképpen szeretne részt venni előadásával vagy poszterével a konferencián. A Tudományos Bizottság feladata volt, hogy ezekből az előadásokból tematikus csoportokat szervezzen és levezető elnököt is delegáljon ezekhez a szekciókhoz (#s500–519).

A 26. éves találkozó megnyitó ünnepségére 2020. augusztus 24-én került sor – több mint 400 résztvevő kísérté figyelemmel online a megszokott koreográfiával (2. kép), de rövidebb időtartamban megrendezett eseményt. Kihirdetésre került a szervezet örökségdíja is, melyet egyéni kategóriában Gilly Carr (University of Cambridge), intézményi kategóriában *REMAINS of Greenland program and network* nyert el. Zárásul Cornelius Holtorf (Linneus Egyetem, Kalmar) *Post-corona Archaeology: Creating a New Normal?* című felettebb aktuális és gondolatébresztő előadást hallgathattuk meg, melyben ismertette a COVID 19 vírus hatását a régészetre és hogy milyen tanulságokat vonhatunk le ebből a jövőnkre/jelenünkre vonatkozóan.

2020. augusztus 24. és 30. között végül is mintegy 167 szekcióban 1420 előadás mutatkozott be; az eseményt mintegy 1800 résztvevő követte aktívan. A szekcióknak átlagosan 31 résztvevőjük volt (KVÉTI NOVÁ 2020). A konferencia beosztása követte a megszokott rendet – a szekciókban délelőtt 9 és délután 6 óra közt folyt a munka, az előadások 15 percesek voltak. A levezető elnök belátására volt bízva, hogy mikor tart szünetet és mikor biztosít időt a vitára – a program napi aktualizálásáról és nyilvánossá tételéről a szervezők gondoskodtak. Minden nap sor került [díszelőadásra](#) is, mely a Hopin szoftver „színpad”-nak nevezett virtuális térben zajlott.

Az EAA éves találkozóinak megszokott része a FAIR is – idén a platformon belül, külön csatornán vehettek részt a kiállítók, zömében könyvkiadók; hozzájuk is bármikor be lehetett kukkantani és kedvezményes áron vásárolni. Az EAA által biztosított kisebb-nagyobb standok ezúttal reklámfelületet jelentettek, amiket minden bemutató fél maximálisan igyekezett kihasználni. Ennek ellenére talán a személyes találkozások és esti programok elmaradásán kívül a kiállítókat és különösen a könyvkiadókat érte a legnagyobb veszteség ezen a konferencián. Ez nemcsak materiális, hanem átvitt értelemben is így történt, hiszen a *fair* többnyire egy nagy közösségi térben zajlik, sokszor a kávészünetek helyszínével összekapcsolva. Ezért a találkozások, megbeszélések részben itt történnek, alkalmat adva arra, hogy a kiadók a szerzőkkel, szerkesztőkkel és persze a szakmai közönséggel, a vevőkkel szót válthassanak. Sajnos erre most egyáltalán nem kerülhetett sor és ezt nem pótolta az online térben biztosított livestream idő biztosítása sem, mert a zsúfolt program

Anders Alexandra • EAA 2020 VAM – Beszámoló egy virtuális nemzetközi régészeti konferenciáról és a magyar részvételről

és a személyes kontaktus hiánya miatt a résztvevők nem, vagy csak igen ritkán éltek ezzel a lehetőséggel. A könyvek kézbe vételét és átlapozását, a kölcsönös információszerzést a reklámfelületek tartalma és a sokszor igen élvezetes rövid videók megtekintése nem helyettesítette.

TECHNIKAI HÁTTÉR

Az EAA vezetősége a sokunk számára korábban ismeretlen Hopin platformot választotta a virtuális konferencia lebonyolítására. Bár a Hopin nem rendelkezett néhány, hasonló csapatmunkaközpont alkalmazásban már megszokott megoldással, de képes volt arra, hogy egyszerre több tucat, párhuzamosan futó szekciót kezeljen. Ezekbe a szekciókba szinte észrevétlenül lehetett csatlakozni hallgatóként és hozzászólóként – ami sokkal kellemesebb és zavartalanabb megoldás volt, mint a valóságos konferenciákon nyikorgó ajtók mellett ki- és besurranni az adott előadásra. Nagyon jó volt, hogy a termék befogadóképessége itt most nem korlátozta a résztvevők számát – akár több százan is követhették és kommentálhatták valós időben az eseményeket, a világ különböző pontjairól bejelentkezve. A poszttereket föltöltötték egy mindenki számára elérhető repozitóriumba és arra is lehetőség volt néhány szekcióban, hogy szóban is bemutatkozhassanak.

Az előadók és a hallgatók, a szervezők és önkéntesek közötti kommunikáció zömében a chatszalagon zajlott – hatékonyan és gyorsan.

Egy kicsit még a fogadások nyüzsgő világát, váratlan találkozásait is tudta szimulálni a rendszer – 3–5 percre a szoftver véletlenszerűen összehozott két bejelentkezett résztvevőt, akik a megadott ideig beszélgethettek egymással, majd a kapcsolat bontása után újabb ismerőst vagy ismeretlent sorsolt a Hopin (véletlen és árulkodó egybeesés, hogy a platform ezen részét „networking”-nek nevezi). Itt arra is lehetőség nyílt, hogy a résztvevők egymást is megszólítsák és rövid szakmai megbeszéléseket folytassanak.

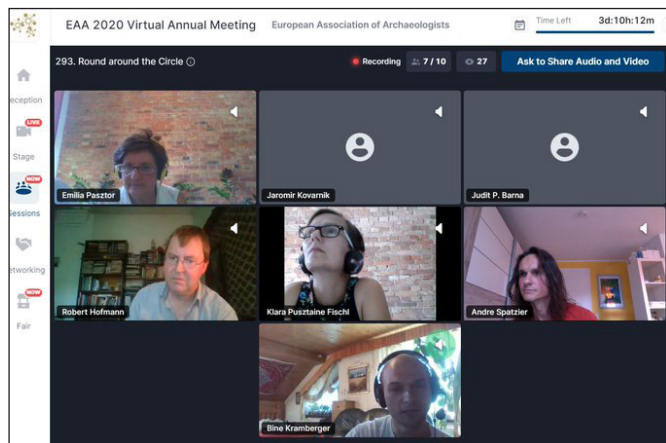
MAGYARORSZÁGI RÉGÉSZEK RÉSZVÉTELE

A Tudományos Bizottság tagja volt Jerem Erzsébet (Archaeolingua), Kreiter Attila (MNM), Rác Zsófia (ELTE) és Zatykó Csilla (BTK RI), elnöke pedig Anders Alexandra (ELTE), aki a megnyitó ünnepségen is szót kapott.

A [megnyitó ünnepségen](#) kerül sor hagyományosan a szervezet Európai Régészeti Örökség Díjának (*European Archaeological Heritage Prize*) átadására és a díjazottak bemutatására – idén ez a megtisztelő feladat Wollák Katalinra, az Örökség Bizottság tagjára hárult.

The screenshot shows a virtual meeting interface. The main content is a presentation slide titled "Focus of the Bronze Age genomic researches". The slide is divided into three columns: "Slovakia and Austria", "Western Hungary (Transdanubia)", and "Eastern Hungary (Alföld)". It features a timeline of archaeological sites and their corresponding dates from 3000/2900 BC to 900/850 BC. The sites are represented by colored ovals and connected by lines, showing a progression of research focus over time. The chat window on the right shows several messages from participants, including comments about audio quality and appreciation for the presentation.

3. kép. Képernyőkép Szécsényi-Nagy Anna előadásáról (Forrás: <http://mobilitas.ri.btk.mta.hu/>)

4. kép. Képernyőkép a 293. szekcióról
(Fotó: Felipe Criado-Boado, Twitter)

5. kép. A 297. szekció résztvevői Budapesten
(Fotó: Pusztai Tamás)

Nagy öröm volt számomra, hogy fiatal magyar kutatót mutathattam be a szerdai nap díszelőadójaként: Szécsényi-Nagy Anna (ELKH Régészeti Intézet) legújabb kutatási eredményeit összegezte *Prehistory of the Carpathian Basin from the perspective of archaeogenetics* címmel (3. kép).

Magyarországról 112 fő regisztrált az eseményre; ezzel az ötödik legnépesebb számú küldöttség voltunk az Egyesült Királyság, Németország, Olaszország és Spanyolország után (KVĚTINOVÁ 2020). Régészeink 22 szekció szervezését kezdeményezték,² melyek témaválasztása széles spektrumban fedte le az őskőkortól a középkorig, a régészettől az örökségvédelemig terjedő kutatásokat (KISS&KASZTOVSZKY 2020). (Az EAA éves találkozók lebonyolítását szabályozó dokumentuma szerint egy szekciót legalább két, különböző országból

² A szekciók a következők voltak: #s45: Current research on Bronze and Iron Ages hoards (Marcin Maciejewski, *Tarbay János* Gábor, Kamil Nowak), #s46: Interaction in action: human and societal adaptability in response to changes in climate and environment in Medieval Europe (Kjetil Loftsgarden, Eva Svensson, *Ferenczi László*, Frode Iversen), #s63: The archaeology of the sky (*Pásztor Emilia*, Marc Frincu), #s106: Archaeology of the Silk Road: ancient pathway to the modern world (Branka Franicevic, *Hoppál Krisztina*), #s135: Archaeogenetics, the real meaning: towards synergies between genetics and archaeology (*Szécsényi-Nagy Anna*, Alissa Mittnik, Maite Rivollat, Stefanie Eisenmann, Karina Gerdau), #s185: Morphological diversity in archaeology. Data exploration and visualization by geometric morphometrics (*Csippán Péter*, *Antony Borel*), #s211: Truly interdisciplinary science! Ceramic, metal, glass, and stone provenancing studies as tools to understand the archaeology of trade and exchange (Evelyn Godfrey, Ineke Joosten, Heide Nørgaard, *Kasztovszky Zsolt*), #s218–219: Archaeology in 3D – new technologies for old questions. Part 1–2 (*Patay-Horváth András*, Sorin Hermon, *Jerem Erzsébet*), #s234: Collapse in the basin: regional perspectives on the 1500–1200 BC transition in the Carpathian basin (Parditka Györgyi, Paul Duffy, *Szeverényi Vajk*, Dragan Jovanović, Barry Molloy), #s263: From fragmented artefacts to household activities. Potentials of household archaeology in settlement research (Szabó Dóra, *Soós Eszter*, Jonas Gregorio de Souza), #s279: Neolithic and Bronze Age tells and their networks in the Carpathian Basin and beyond (*Pusztainé Fischl Klára*, Tobias Kienlin, *Füzesi András*, Knut Rassmann, *Bánffy Eszter*), #s293: Round around the circle – circular phenomena and their meanings in European prehistory (*P. Barna Judit*, *Pásztor Emilia*, *Pusztainé Fischl Klára*, *Pusztai Tamás*, Jaromír Kovárník), #s299: Routed archaeology – archaeological routes and their impact on perception of archaeological heritage in the landscape (Marko Mele, *Fábián Szilvia*, Sanjin Mihelić), #s356: Mobility and population transformation in the Migration Period and Early Middle Ages: changing societies and identities (Corina Knipper, *Vida Tivadar*, Daniel Winger), #s376: Networks and mobility in the 3rd–2nd millennium BCE between the Middle-Danube and the Adriatic area: new ideas and interdisciplinary approaches (Claudio Cavazzuti, Alberta Arena, Mario Gavranović, *Kiss Viktória*, Mathias Mehofer), #s391: Prehistory, archaeology and archaeologists as reflected in school books and curricula (*Bozóki-Ernyey Katalin*, Jean-Paul Demoule, Michał Pawleta), #s400: Late Neanderthals of the Middle Danube basin in Central European context: cultural variability, interregional contacts, developmental capacities [PAM] (*Mester Zsolt*, Agnès Lamotte, Andrzej Wiśniewski), #s 402: The imitation game: investigating the who, what, why, where and when of imitative coins (David Wigg-Wolf, *Vida István*, Jens Moesgaard), #s438: Archaeology and its political uses: historical, historiographic and ideological discourses (*Laszlovsky József*, *Varga Benedek*, Petar Parvanov), #s455: Knapp, knapp – who's there? Lithics and their interpretational attributes (Aleksandra Klecha, Diana-Mariuca Vornicu, *Szegedi Kristóf*), #s458: Interdisciplinarity in the archaeological research of religious phenomena (*Gresz Ágnes*, Dragos Gheorghiu, Horváth Tünde), #s462: The Mongol invasion of Central and Eastern Europe: archaeological and historical interpretations (Stephen Pow, *Laszlovsky József*), #s470: Non-invasive regional survey strategies: discussing the methodological golden mean (*Mesterházy Gábor*, Piotr Wroniecki, *Koller Melinda*). A magyar kutatók által szervezett szekciókból válogattak az Archeometriai Műhelyben megjelent rövid beszámoló írói is (KISS&KASZTOVSZKY 2020).

Anders Alexandra • EAA 2020 VAM – Beszámoló egy virtuális nemzetközi régészeti konferenciáról és a magyar részvételről

származó kutató indítványozhat.) 81 előadást jegyeztek első szerzőként magyarországi intézményekhez – egyetemi tanszékekhez, kutatóintézetekhez, múzeumokhoz és örökségvédelmi szervezetekhez – kötődő régészek (4–5. kép) és további számos előadásban vettek részt.³ Az általános szekciók elnöklését és levezetését Anders Alexandra, Bartus Dávid, Mester Zsolt, Rác Zsófia, Szeverényi Vajk és Wollák Katalin vállalta.

A [Lendület Mobilitás Kutatócsoport, ELKH Régészeti Intézete](#) és az [ELTE BTK Régészettudományi Intézet](#) saját csatornáin is beszámolt munkatársainak részvételéről.

Minden éves találkozó sikeres lebonyolítása elképzelhetetlen az önkéntesek munkája nélkül – a VAM munkáját az ELTE két PhD ösztöndíjas hallgatója, Benes Anita és Johácz Szilvia is [segítette](#).

Az EAA augusztus 28-án megtartott tagközgyűlése meggyőző többséggel Bánffy Esztert, a frankfurti DAI Römisch-Germanische Kommission igazgatóját választotta elnökének a 2021-től kezdődő ciklusra. Addig *incoming president*-ként vesz részt a szervezet munkájában. Személyében a magyar régészeti kutatás is biztos képviselőt és támogatót nyert – „egy igazi európai régészt”, ahogyan még jelöltként fogalmazott bemutatkozó üzenetében.

TANULSÁGOK ÉS A JÖVŐ

A VAM messzemenőig igazolta azokat, akik bátrak voltak és bele mertek vágni ebbe az ismeretlen kezdeményezésbe: Igazolta őket a résztvevők nagy száma és aktivitása az előadásokon és egyéb eseményeken, a szinte problémamentes lebonyolítás és a biztos technikai háttér (amennyi nehézség itt fölmerült, annyival egy valódi konferencián is szembetalálkozunk). Ahogyan Felipe Criado-Boado fogalmazott: „*We weren't in the same place, but at the same time we were all in the same place.*” Általános vélemény volt, hogy vészhelyzetre tökéletes megoldás volt, sok tanulással járt, melyet a jövőben is hasznosítani lehet – de reméljük, hogy a továbbiakban visszatérhetünk az EAA immáron 25, hagyományosan megrendezett éves találkozóinak megszokott formájához.

Az elhangzott előadások nagy részét rögzítették és folyamatosan kerülnek majd föl az EAA youtube csatornájára, ahol egyébként a korábbi évek előadásainak egy része is már [megtekinthető](#).

Az EAA 2020 VAM annyira sikeres volt, hogy sokakban az is fölmerült, hogy az EAA jövőbeni találkozóit a valóságos mellett virtuálisan is meg lehetne rendezni. Azonban ez a kezdeményezés nem számol azzal, hogy a digitális konferenciának is vannak költségei (amit most az EAA fedezett a befizetett éves tagdíjakból), valamint jelentős szervezői munkát igényel, mely jórészt néhány emberre tesz nagy és megoszthatatlan terhet. És ebből a változathoz kimaradnának a személyes kontaktusok, a helyszínek varázsa, a megtapasztalt és átélt valóság – mindaz, ami igazán feledhetetlenné teszi ezeket a találkozókat. Az EAA Prágában működő központjának munkatársai (Katka Kleinová, Sylvie Květinová, Krisztína Pavlíčková, valamint Alena Lokajickova és Miloš Roháček) a szervezés és a találkozó napjai alatt hatalmas erőfeszítéssel és profizmussal oldották meg a VAM zavartalan lebonyolítását – köszönetünket ez úton is szeretném kifejezni.

A következő évi konferenciát a Kieleti Egyetem [szervezi](#) – 2022-ben pedig Budapest, remélhetőleg már a valóságos térben.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kiss, V. & Kasztovszky, Zs. (2020). Az Európai Régészek Szövetsége 26. éves és első virtuális konferenciája. The 26th annual and first virtual conference of the European Association of Archaeologists. *Archeometriai Műhely* 17/1 (2020), 105–108. http://www.ace.hu/am/2020_1/AM-2020-1-kozl.pdf (Letöltve: 2020.10.26.)

Květinová, S. (2020, megjelenés alatt). EAA Virtual Annual Meeting Report. *The European Archaeologist* 3 (2020).

³ Az adatok a 2020. augusztus 26-i állapotot tükrözik: <https://www.e-a-a.org/EAA2020virtual/Programme>